

به پیش‌بینی بهبود اوضاع اقتصادی جهان تا سال ۲۰۱۰ بسیاری از کشورها نیاز خواهند داشت تا در جهت رسیدن به رشدی پایدار و بالا در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ سیاست‌های خود را در جهت ایجاد مشاغل جدید و جبران خرابی‌های به وجود آمده در بازار کار در نتیجه بحران جهانی متمرکز کنند. ■

بیکاری بتواند پس از بازیابی کامل اقتصاد به نرخ ماقبل وقوع بحران برسد. علت این پدیده آن است که اشتغال نوعی "شاخص معوقه" (Lagging Indicator) است و واحدهای اقتصادی پس از آن که از استمرار افزایش تقاضا مطمئن شدند، اقدام به جذب نیروی کار جدید می‌نمایند. به همین دلیل به نظر می‌رسد با توجه

ابردت‌های فقیر

سفرهای خالی به وسعت دنیا

بحران اقتصادی که از سال گذشته آغاز شده، تمام برنامه‌های اقتصادی کشورهای جهان را نقش بر آب کرده است.

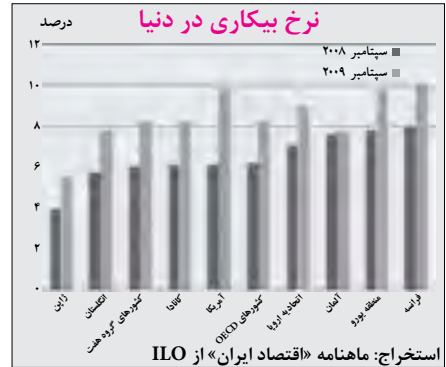
آفت میزان اشتغال در نتیجه وقوع بحران جهانی و کاهش سطح درآمدها در بسیاری از کشورهای دنیا قادر خواهد بود تا بسیاری از برنامه‌هایی را که دولت‌ها

تاکنون در جهت کنترل فقر و کاهش نابرابری‌ها در پیش گرفته بودند خنثی و تا حدودی وخیم‌تر کند. از پیش‌بینی‌ها چنین بر می‌آید که رقمی در حدود ۷۳ تا ۱۰۳ میلیون نفر به شمار فقرا در جهان افزوده خواهد شد و این رقم علیرغم میزان فقرای موجود در جهان تا پیش از وقوع بحران مالی جهانی است. بخش اعظمی از این افراد در شرق و جنوب آسیا زندگی می‌کنند که رقمی

در حدود ۵۶ تا ۸۰ میلیون نفر را شامل می‌شوند که ۵۰ درصد این افراد هندی هستند. بحران جهانی رقمی در حدود ۱۲ تا ۱۶ میلیون نفر به تعداد فقرای آفریقا و حدود ۴ میلیون نفر به اهالی آمریکای لاتین خواهد افزود. به نظر می‌رسد این پیش‌بینی‌ها خوشبینانه بوده‌اند و تأثیرات ناشی از وقوع بحران جهانی را بر توزیع درآمدها و پراکندگی فقر در جهان در حدی پایین تخمین زده‌اند. قابل ذکر است که کاهش درآمدهای قابل حصول دولت‌ها در نتیجه بحران و فقر حاکم بر مردم این کشورها می‌تواند بر سایر برنامه‌های توسعه‌ای این کشورها به خصوص در بحث برنامه‌های اجتماعی آنان تأثیر بگذارد. به عنوان نمونه می‌توان در این مورد به برنامه‌های کشورهای قبیل بولیوی، هندوراس و نیکاراگوئه اشاره کرد که لاقبل باید سالانه ۱/۵ تا ۲ درصد از محصول ناخالص داخلی خود را

به بخش هزینه‌های دولت قطعاً به افزایش بدهی‌های عمومی دولت‌ها منجر خواهد شد که این امر به نوبه خود به افزایش بی‌ثباتی اقتصادی در این کشورها در آینده می‌انجامد. البته تحقیقات بیشتر این فرضیه را تأیید می‌کنند که افزایش پرداخت‌های اجتماعی غالباً به افزایش در رشد می‌انجامد، اما کشورها نباید با نادیده گرفتن اثرات بحران انتظار تحقق درصد‌های رشد اقتصادی و یا اشتغال مدنظر پیش از وقوع بحران را داشته باشند. نباید فراموش کنیم که تأثیرات ناشی از رشدهای بیشتر ممکن است از طریق بهبود در برخی فاکتورها از قبیل سلامت آموزش و سلامت نیروی کار در کنار حصول شرایط بهبود سطح تولید و فضای کسب‌وکار پدیدار شوند، چراکه این مسایل به عنوان توسعه زیرساخت‌های تولید محسوب می‌شوند و بدون

خود در کشورهای مشترک‌المنافع (CIS)، کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین نمود یافته است. به علاوه، کشورهای کمتر توسعه‌یافته نیز تأثیرات سخت‌تری از رکود موجود یافته‌اند تا جایی که با کاهش رشدی در حدود ۳/۵ درصد در این سال‌ها روبه‌رو شده‌اند.

بیکاری در سربالایی

روند بحران کنونی به بیکاری گسترده‌ای در سطح جهان منجر شده است. رشد فزاینده بیکاری که از سال ۲۰۰۸ آغاز شده است به نظر می‌رسد در سال آینده نیز ادامه داشته باشد. نتایج یک بررسی نشان می‌دهد ممکن است در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ تعداد کل بیکاران جهان با افزایش ۵۰ میلیون نفری، به ۲۵۰ میلیون نفر بالغ شود که نرخ بیکاری ۷/۱ درصدی را برای جهان تلویح می‌کند. تجربه بحران‌های مالی گذشته در جهان بر این نکته اشاره دارد که در حدود ۴ تا ۵ سال طول می‌کشد تا

رشد منفی تولید کشورهای جهان

کشور	۲۰۰۴ تا ۲۰۰۷	۲۰۰۸	برآورد ۲۰۰۹	پیش‌بینی ۲۰۱۰
اقتصادهای پیشرفته	۲/۶	۰/۸	-۳/۹	۱/۱
آمریکا	۲/۶	۱/۱	-۳/۵	۱/۵
ژاپن	۲/۱	-۱/۶	-۷/۱	۰/۲
اتحادیه اروپا	۲/۶	۰/۹	-۳/۵	۰/۶
سایر کشورهای توسعه‌یافته	۳/۱	۱/۰	-۲/۳	۰/۹
اقتصادهای نوظهور	۷/۶	۵/۳	-۵/۱	۲/۴
جنوب شرق اروپا	۵/۳	۴/۲	-۱/۹	۱/۸
کشورهای مشترک‌المنافع	۷/۸	۵/۴	-۵/۴	۲/۵
کشورهای در حال توسعه	۷/۱	۵/۴	۱/۴	۵/۵
آفریقا	۵/۹	۴/۹	۰/۹	۵/۳
جنوب و شرق آسیا	۸/۵	۶/۲	۳/۲	۶/۵
آسیای شرقی	۸/۵	۶/۱	۳/۰	۶/۵
آسیای جنوبی	۸/۳	۶/۸	۴/۱	۶/۵
آمریکای لاتین و کارائیب	۵/۲	۴/۰	-۱/۹	۳/۲
آمریکای جنوبی	۵/۶	۵/۳	-۰/۹	۳/۵
کمتر توسعه‌یافته‌ها	۸/۱	۶/۱	۲/۷	۶/۳
تجارت جهانی	۷/۸	۲/۴	-۱۱/۱	۵/۱
رشد تولید جهانی (PPP)	۴/۹	۳/۳	-۱/۰	۳/۴
جهان	۳/۸	۲/۱	-۲/۶	۲/۳

استخراج: «اقتصاد ایران» از سازمان ملل و DESA

توسعه این زیرساخت‌ها تحقق نرخ‌های بالای رشد در جهان مقدور نخواهد بود.

بر اساس پیش‌بینی‌های اولیه اقتصاددانان به نظر می‌رسد رشد GDP در ایالات متحد آمریکا با ۳/۵ درصد کاهش در سال ۲۰۰۹ و بهبود نسبی یک درصدی در سال ۲۰۱۰ همراه باشد. رکود در بخش مسکن که از سال ۲۰۰۶ آغاز شده بود علیرغم همه تلاش‌های دولت همچنان ادامه دارد، در صورتی که بحران اعتباری در

تکنولوژی اطلاعات و ماشین‌آلات منجر به افت صادرات این کشور شده و این امر به کاهش شدید سود شرکت‌های ژاپنی، سخت شدن شرایط مالی برای آنها، افزایش بیکاری، کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری در بخش مسکن و تضعیف تقاضای داخلی شده است. در عوض، بانک مرکزی ژاپن با اقدام به کاهش نرخ بهره در راستای سیاست‌گذاری برای ایجاد ثبات در بازارهای مالی در این کشور و ساده‌سازی در جریان

آمریکا و کاهش ارزش دارایی‌ها و افزایش نرخ بیکاری در این کشور، لزوم تقویت سریع سرمایه‌گذاری در بخش تولید و افزایش تقاضا برای مسکن را گوشزد می‌کند. تداوم برنامه‌های کمک مالی دولت آمریکا و بسته‌هایی نظیر بسته کمک‌های ۷۸۷ میلیارد دلاری و بسته یک تریلیون دلاری سرمایه‌گذاری در این کشور در همین زمینه صورت گرفته است. به هر حال روان‌سازی سیستم مالی در این کشور به واسطه بسته‌های مالی پیشنهادی دولت‌ها نیازمند صرف زمان کافی است، چرا که تأثیرات این گونه سرمایه‌گذاری‌ها در عمل بلندمدت است. گفتنی است برخی پیش‌بینی‌های خوشبینانه حکایت از خروج کامل آمریکا از بحران در نیمه دوم ۲۰۰۹ داشتند و معتقد بودند که اقتصاد این کشور در سال ۲۰۱۰ با رشدی در حدود ۱/۵ درصد رو به رو باشد؛ اتفاقی که به وقوع نپیوست. به هر حال واقعیت آن است که با روند کنونی افزایش نرخ بیکاری در آمریکا و تداوم مشکلات مالی حاکم بر این کشور، همچنان ریسک سقوط مجدد آمریکا در رکود طولانی‌مدتی دیگر منتفی نیست.

چشم بادامی‌ها

ژاپن، دیگر کشوری است که در بحران و رکود عمیقی گرفتار آمده است. افت ناگهانی و شدید تقاضای جهانی خصوصاً در رابطه با اتومبیل،

باشند، به طوری که نرخ رشدی در حدود صفر برای این کشورها پیش‌بینی می‌شود.

شدت رکود در کشورهای مختلف اروپای غربی نیز متفاوت است و شدت و ضعف آن در کشورهای مختلف به افت بازار مسکن و بخش ساخت‌وساز به عنوان عامل اول تأثیرگذار بر رکود در کشورهای جهان، رکود تولید و صادرات محصولات کارخانه‌ای و افت سیستم بانکی در آن کشورها بستگی دارد. در سراسر این منطقه از جهان به نظر می‌رسد نرخ‌های بیکاری در نوسان هستند و به نظر می‌رسد با توقف کامل افت تولید در کشورهای مذکور، بیکاری نیز مرتفع گردد. به طور میانگین انتظار می‌رود نرخ بیکاری در کشورهای حوزه یورو در سال ۲۰۰۹ در حدود ۱۰ درصد باشد که این نرخ حتی بالاتر از نرخ ۷/۵ درصدی سال ۲۰۰۸ است.

در اقتصادهای کشورهای استرالیا، کانادا و نیوزیلند نیز انتظار می‌رود تا پایان سال ۲۰۰۹ و اوایل ۲۰۱۰ به واسطه تأثیراتی که بحران اخیر بر کاهش تقاضای جهانی و افت قیمت‌ها نهاده است، ضعیف‌تر از همیشه عمل کنند، به طوری که احتمالاً نرخ بیکاری در استرالیا از رقم ۴/۲ درصد در سال ۲۰۰۸ به رقمی بالاتر از ۶ درصد تا پایان سال جاری و ۸ درصد تا سال ۲۰۱۰ میلادی برسد.

این نرخ در کانادا برای سال ۲۰۰۹ رقمی در حدود ۹ درصد پیش‌بینی می‌شود. علیرغم بسته‌های محرک پیشنهادی دولت در این کشور انتظار می‌رود اندک بهبودی در اوضاع بیکاری کانادا اتفاق افتد. خصوصاً که این بهبود تا پایان سال آینده، همزمان در سایر نقاط جهان دور از ذهن نیست. ■

سرمایه‌گذاری، حرکت‌های اصلاحی خوبی را پایه نهاده است. در این راستا دولت ژاپن با ارایه برخی بسته‌های محرک مالیاتی که شامل تخفیف در مالیات برای ایجاد انگیزه در مصرف و پرداخت حدود ۵ درصد از محصول ناخالص داخلی این کشور به عنوان پرداخت‌های انتقالی به مردم است، راهکارهایی را برای مبارزه با رکود حاکم بر ژاپن اتخاذ نمود. پیش‌بینی‌ها تا کنون احتمال کاهش ۷/۱ درصدی را برای محصول ناخالص داخلی این کشور تا پایان سال جاری میلادی بعید نمی‌دانند. احتمالاً رشد اندکی در اقتصاد این کشور در سال آینده به وقوع خواهد پیوست که البته این میزان از رشد به بهبود اوضاع جهانی و میزان رونق اقتصادی در سایر کشورها بستگی دارد.

اقتصاد کشورهای اروپای غربی

اقتصاد کشورهای اروپای غربی نسبت به سال ۲۰۰۸ میلادی که سال آغازین بحران جهانی محسوب می‌شود با ۰/۸ درصد بهبود مواجه بوده‌اند، اما انتظار می‌رود در سال ۲۰۰۹ و تا انتهای امسال با ۳/۷ درصد افت و رکود مواجه باشد. اگر چه محرک‌های مالی و پولی به کار گرفته‌شده در این کشورها تا حدودی توانستند در سال ۲۰۰۹ کسش تقاضا را افزایش دهند، اما بنگاه‌های تولیدی و فعال فعلی اروپا نباید انتظار چندانی از ثبات گسترده در وضعیت خود در سال آینده میلادی داشته

گسترش فقر در جهان

کشور	تعداد فقرا		شیوع فقر	
	۲۰۰۴-۲۰۰۹	۲۰۰۸-۲۰۰۹	۲۰۰۴-۲۰۰۹	۲۰۰۸-۲۰۰۹
کشورهای گذار	۰/۹	۰/۹	۰/۳	۰/۳
جنوب شرق اروپا	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
کشورهای CIS	۰/۹	۰/۹	۰/۳	۰/۳
در حال توسعه‌ها	۱۰۲	۷۲/۵	۱/۹	۱/۳
آفریقا	۱۶/۳	۱۱/۹	۱/۶	۱/۲
آفریقای جنوبی	۰/۳	۰/۴	۰/۲	۰/۲
جنوب و شرق آسیا	۸۰/۴	۵۶/۴	۲/۲	۱/۵
شرق آسیا	۲۹	۲۷/۲	۱/۵	۱/۴
جنوب آسیا	۵۱/۴	۲۹/۲	۳/۱	۱/۸
آسیای غربی	۱/۳	۰/۷	۰/۶	۰/۳
آمریکای لاتین	۴/۰	۳/۶	۰/۷	۰/۶
آمریکای جنوبی	۳/۲	۲/۹	۰/۸	۰/۷
آمریکای مرکزی	۰/۸	۰/۶	۰/۵	۰/۴

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از UNDP